

צום גדליה

(כה) וַיְהִי בַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי בָּא יִשְׁמָעֵאל בֶּן נְתַנְיָה בֶּן אֱלִישָׁמַע מִזִּרְעַ הַמְּלוּכָה וְעֶשְׂרָה אַנְשִׁים אִתּוֹ וַיָּבֹאוּ אֶת גְּדַלְיָהוּ וְיָמָת וְאֶת הַיְּהוּדִים וְאֶת הַכַּשְׂדִּים אֲשֶׁר הָיוּ אִתּוֹ בַּמִּצְפָּה: (כו) וַיִּקְמוּ כָּל הָעָם מִקָּטָן וְעַד גָּדוֹל וְשָׂרֵי הַחֲיָלִים וַיָּבֹאוּ מִצָּרִים כִּי יָרְאוּ מִפְּנֵי כַשְׂדִּים. (מלכים ב' , כה)

צום שהוכרז על מות גדליה בן אחיקם, שמונה על-ידי מלך בבל לשלוט על שארית הפליטה שהותיר ביהודה, נרצח ע"י ישמעאל בן נתניה בשליחות מלך בני עמון. רציחתו גרמה להגליית שארית הפליטה מארץ ישראל ונחשבה כחורבן בית המקדש עצמו

צום גדליה מתקיים בדרך כלל ביום ג' בתשרי, למחרת ראש-השנה מלבד בשנה שיום ג' בתשרי חל בשבת, כמו השנה, שאז נדחה לד' תשרי.

'צום גדליה' הינו הרביעי מארבעת הצומות הקשורים לתהליך חורבן בית-המקדש והגלות של עם ישראל. הצום הראשון, בסדר החורבן, ב'עשרה בטבת' - בו החל המצור על ירושלים; השני - ב'שבעה עשר בתמוז' - בו הובקעה חומת ירושלים; השלישי - ב'תשעה באב' - בו נחרב בית-המקדש; והרביעי - בג' בתשרי - בו נרצח גדליה בן אחיקם, ועל שמו נקרא הצום "צום גדליה".

המעשה ארע אחרי חורבן בית המקדש הראשון, בתקופת הנביא ירמיהו. מלך בבל הותיר בארץ קומץ יהודים ומינה עליהם את גדליה בן אחיקם למושל ביהודה. ירושלים הייתה חרבה והוא קבע את מושבו במצפה, אליו נאספו גם יהודים מהארצות השכנות שאליהם נסו במהלך המלחמה. בעידודו של ירמיהו הנביא החלו לעבד את האדמה ולקומם את הריסות הארץ.

מלך בני עמון, שעינו היתה צרה בשארית יהודה, שלח את ישמעאל בן נתניה לרצוח את גדליה בן אחיקם והוא ביצע את זממו בג' בתשרי

אמרו חכמים (ראש-השנה יח:), שיום זה של הריגת גדליה נקבע כצום, כמו שיום חורבן הבית נקבע כצום, "ללמדך ששקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלקינו".

הצום והאבל אינו רק על רציחת הצדיק, אלא בעיקר על כך שמעשה זה השלים את החורבן והביא להגליית שארית הפליטה שנותרה ביהודה.

צום גדליה

עבודה

קראו את הטקסט על משמעותו של צום גדליה, וענו:

1. מי נשלח להרוג את גדליה? _____

2. על ידי מי נשלח? _____

3. הסיבה _____

4. באיזה תאריך התרחש המאורע? _____

5. מה עשו שאר היהודים שנותרו בארץ? _____

6. אלו 3 צומות נוספים קשורים לחורבן בית המקדש? _____

פרטי מה ארע בכל אחד מהם.

• _____

• _____

• _____

7. מדוע נקבע יום הריגתו של גדליה ליום צום? _____
